

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Tarkas Holtain*
Cím: *Körösfői-Kriesch Aladár*

Forrás: *Szózat*

Pyp. (Hely) *1921. 10. 16* (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás
Tárgy
Hely
Idő
Személy

92

Körösfői-Kriesch Aladár

"1921"

Körösfői-Kriesch Aladár

Körösfői-Kriesch Aladár, akinek művészi hagyatékát most mutatja be egy budapesti művészeti részvénytársaság,* sohasem tartozott a fölkapott és ünnepezt magyar festők közé. Elismerésben egy szűkebb és érte őszintén rajongó, hasonló törekvéseket követő kör részéről ugyan része, de ez a nagyrabecsülés nem messzire gyűrűzött szét a magyar társadalomban. Akik eküdték rá, abban vélték és vélik ma is föllismerni ennek a közönynek okát, hogy Kriesch művészete csak a választottak számára való, megértéséhez és méltánylásához olyan különös lelki emelkedettség és elfinomodás kell, amellyel kortársai közül csak nagyon kevesen rendelkeznek. Igazi nagy értéke tehát fölfedezésre vár, amely után a köztudat a magyar művészet legnagyobbjai közé fogja emelni a méltatlanul mellőzöttet. Ilyen értékelésváltozásokra a művészetek története bőségesen szolgáltat példákat, elég, ha Rembrandt vagy Greco fölfedezésére gondolunk. Kriesch esetében egy ilyen diadalmos föltámadás fog egyszer bekövetkezni, akkor, amidőn a magyar izlés kellőképpen megtisztul.

Amidőn Kriesch az életbe kilépett, annak a művésznemzedéknek jobbjai, amelyhez ő is tartozott, megéreztek már, hogy képzőművészetünk nagy változások küszöbén áll. Akármilyen divatos volt is, még a németek formanyelvén megszólaló történelmi festészet, a fiatalok sejtették már, hogy az új idők művészete más utakra tér. A kavargó selymek, a mélytűzi bársanyok, a műtermek világításában megcsillanó fegyverek mögül valahogy kiérzett, hogy mögöttük nem lüktet elegendő alkotóerő, komponálásuk módjáról meglátszott, hogy csupán szintpadias sablonok megismételése. Színskálájuk a mult kincseit fölhalmozó muzeumok színpompájának okosan számítottató utánczása volt, témáikat pedig szigorúan körül-

határolta az a historizmus, mely a képzőművészet monumentalitásának előfeltételéül a történelmi jelentékenységet követelte. A művészet eme legnagyobb igényünek tartott termékei lett a többi festészet is süllyedőben állott. Az akkori idők igazi nagy mesterei megéretlenül vonulnak félre, helyüket szaporán dolgozó mesteremberek foglalták el, akiknek képeit mosolygást színelő sekélyes és erőtlén realizmus hatotta át, amely unos-untig ismételte megszokott témáit, amélkül, hogy egy pillanatra is észébe jutott volna, hogy új kifejezési módok nélkül a művészet az epigonok kezében kényelmes kenyérkeresetté, iparrá válik. Az iparművészet terén még siralmasabb volt a helyzet. A régi becsületes polgári izlést, amely szűkös világa részére mégis tudott egy zárt, bár nem nagyigényű stílust fejleszteni, az ujjannán előtérbe nyomulók kulturálatlansága váltotta föl, amely alkotni nem tudott és ezért végigvadászta az emberiség egész multját, hogy a régi stílusok súlynyi utánogtatásával takarja be lelki szegénységét. Vegyük hozzá még azt, hogy a szükségletek ellátása a gyárilap kezébe került, amely formára mit sem adott, ne feledkezzünk meg végül arról, hogy ez az az idő, amelyben a kárpitosművészet ocsmány eltévelyedéseivel szintig tömte meg a már különben is siralmas otthonokat.

Az időpont tehát nagyon alkalmas volt arra, hogy egy új művésznemzedék új csapásokat törjön magának és új alapokra fektesse a magyar művészetet, melyből megindulásának nagy lendülete már-már kivészni látszott. Kriesch mindezt nagyon jól látta. A sablonok folytatásától irtózott, az olcsó sikereket, az alkalmazkodást megvetette. Neki a művészet mindig szent dolog volt, nem elsősorban csak kenyérkereset. Látta a Benczuriskola történelmi festészetének gyöngeségeit, amelynek sablonjai mögött jóval több volt a vir-

tuózkodás, mint az alkotóerő. De éppen így föllépett a körülötte vígan burjánzó hétköznapi életteljes silányságát is, ellenszenves volt előtte a széles mosollyal kínálkozó zsánerkép, nem tettezek neki az unos-untig megisméllődő, csak témában, de alkotásmódban sohasem változó interieurök, a műteremben termelt szalontájképek, amelyek minden kapcsolatukat elvesztették a természettel. De mindennél még jobban serkentette tette a magyar iparművészet mély süllyedése.

E tépelődései során, mért mindig sokat gondolkozott s nem tartozott az impulzive, pusztán csak sugallataik alapján alkotók közé, megismerkedett a XIX. század angol művészetének egy érdekes termékével, a praerafaeliták korával, amelyet az angol művészetnek egy afféle süllyedése előzött meg, mint amilyent ő a korabeli magyarban látott maga körül. Iparművészeti megmondolásai pedig szintén a multba visszanyúló angolok hatása alatt, a magyar népművészet kincseihez vezették, hiszen a magyar művészeti mult erőteljesen csak a nép-

* Bolygó Művészeti Rt. Váci-ut 11/B.

művészetben revelálódott. Mint minden ember életében, a művészetben is azok az évek a döntők, amidőn fiatalemberből férfivá formálódik, ezeknek az éveknek benyomásai egész életére kiható nyomot vésnek lelkére. Kriesch ezt a döntő benyomást az angol praerafaeliták eszmevilágától és formakincsétől kapta s ha később eltávolodott is tőlük, megindulása idejének benyomásaiból mindvégig nagyon sokat megőrzött művészetében.

Nos, ebben a rövid elmefuttatásban meg sem kísérelhetjük a praerafaeliták irányának elemzését és állást sem foglalunk velük szemben. Művészetük ismeretét föltételezzük, bírálatot fölöltük gyakorolni nem akarunk. De azt meg kell említenünk, sőt hangsúlyoznunk kell, hogy a